

Raadsinformatiebericht

Collegevergadering: 19 december 2023

Zaaknummer : 1225112
Team : IASZ
Portefeuillehouder : S.A. Meerhoff
Openbaarheid : Actief openbaar

Onderwerp

- Ter informatie/update Toezeggingen/actielijst commissie of raad
 Beantwoording schriftelijke vragen Overige

Met dit bericht informeren wij u over het rapport Duurzame toekomst Spaarne Werkt en de daaruit voortgekomen keuze van het bestuur van Spaarne Werkt voor de nieuwe koers.

Inleiding

Spaarne Werkt biedt een veilige werkomgeving voor een kwetsbare groep inwoners die niet zonder begeleiding de stap naar betaald werk kunnen maken. Het is belangrijk om de continuïteit daarvan te borgen. Door een combinatie van factoren is het voortzetten van de huidige infrastructuur en werkwijze onhoudbaar geworden. Er is een afname van deelnemers doordat de doelgroep qua samenstelling vermindert en verandert. Financieel zien we hierdoor dat Spaarne Werkt bij een ongewijzigde koers jaarlijks meer tekort komt. Bovendien staat een aantal werksoorten onder druk omdat er onvoldoende mensen zijn die alle taken kunnen uitvoeren.

Mede op basis van het rapport Duurzame Toekomst Spaarne Werkt, zet het bestuur van Spaarne Werkt daarom koers naar een gezonde, moderne en slanke organisatie, waarbij zoveel mogelijk mensen naar een betaalde baan bij een reguliere werkgever worden begeleid. De meest kwetsbare groep die het (nog) niet lukt om bij een reguliere werkgever aan de slag te gaan, kan blijven rekenen op een plek bij Spaarne Werkt. Voor hen blijft een sterke basisinfrastructuur staan die altijd als een vangnet en veilige haven fungeert. Het bestuur kiest daarmee voor een tussen variant van de in het rapport geschetste scenario's. Als vervolgstap onderzoekt Spaarne Werkt welke werksoorten er passend, uitdagend en gezond genoeg zijn om te behouden. Het bestuur heeft daarbij wel aandacht gevraagd voor het onderzoeken van de mogelijkheid van het behouden van de Snuffelmug in relatie tot de opdracht tot verandering van koers.

Aanleiding rapport duurzame Toekomst Spaarne Werkt

Het Participatiebedrijf Zuid-Kennemerland, Spaarne Werkt, is een belangrijke partner als het gaat om het bieden van werkvoorzieningen voor de doelgroepen Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en (nieuw) beschut werk. Ook verzorgt Spaarne Werkt re-integratietrajecten voor de mensen met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt, banenafspraken en leerwerktrajecten voor jongeren zonder beroeps-of startkwalificatie. Door de komst van de Participatiewet in 2015 is de instroom van

mensen onder de Wet sociale werkvoorziening gestopt. De lijn van de Participatiewet is om zoveel mogelijk mensen bij een reguliere werkgever te plaatsen, waardoor er binnen het Participatiebedrijf steeds minder werkplekken nodig zijn. Dit betekent dat de huidige infrastructuur en de kosten daarvan niet in verhouding staan tot het aantal mensen uit de doelgroep. Deze trend geldt voor alle sociale werkbedrijven in Nederland en blijft zich doorzetten. In het Meerjarenkaderprogramma (MJK) 2022-2026 heeft Spaarne Werkt daarom een ontwikkelopgave meegegeven om de formatie in lijn te brengen met de krimpende aantallen en veranderende doelgroep.

Een aantal ontwikkelingen zorgt ervoor dat het bestuur van Spaarne Werkt nu duidelijke keuzes moet maken over de richting, het tempo en de omvang van die krimp:

- De groep Wsw stroomt sneller uit dan verwacht.
- De instroom van kandidaten voor een re-integratietraject is minder dan verwacht, o.a. door de krapte op de arbeidsmarkt waardoor minder mensen uitkeringsafhankelijk zijn en dus ook minder kandidaten ondersteuning nodig hebben bij het vinden van een reguliere werkplek.
- De groep met indicatie nieuw beschut heeft over het algemeen meer begeleiding nodig en heeft een lagere loonwaarde dan de groep die valt onder de Wsw. Dit komt omdat de normen voor een indicatie nieuw beschut streng zijn.

Als gevolg van deze ontwikkelingen lopen de additionele bijdragen van gemeenten op en deze zullen zonder bijsturing de komende jaren steeds verder oplopen. Dit is ook zichtbaar in de begroting. Dit is aanleiding geweest om begin 2023 het onderzoek Duurzame Toekomst Spaarne Werkt te laten uitvoeren. Vooruitlopend op het onderzoek heeft het bestuur aan Spaarne Werkt daarnaast een taakstelling meegegeven voor de begroting van 2024.

Uitgangspunten van het onderzoek door Berenschot is om het werk voor de groep Wsw en mensen met indicatie nieuw beschut te borgen op een financieel verantwoorde manier. De kernvraag voor het rapport is dan ook: 'naar wat voor soort bedrijf moet Spaarne Werkt toegroeien in de komende jaren?'

Het rapport schetst hiervoor een viertal scenario's. Kortgezegd staan de vier scenario's voor het volgende:

Scenario 1: inkrimpscenario

Bij dit scenario wordt geen duidelijke richting gekozen voor wat voor type bedrijf Spaarne Werkt in de toekomst moet zijn. Het scenario beperkt zich tot krimpmaatregelen op werksoorten en re-integratie om Spaarne Werkt een financieel gezonde toekomst te kunnen bieden.

Scenario 2: bredere, actieve ondersteuning aan de groep anders dan nieuw beschut/Wsw

Bij dit scenario worden extra werkplekken gecreëerd voor andere doelgroepen dan Wsw en nieuw beschut. De krimp in dit scenario is het minst groot en vraagt om extra middelen van gemeenten.

Scenario 3: Maximaal naar buiten

Bij dit scenario ligt de focus op plaatsing van de doelgroepen bij reguliere werkgevers. De infrastructuur is sterk afgeslankt, en qua bedrijfsvoering gezond, omdat ook medewerkers met indicatie nieuw beschut en Wsw zoveel mogelijk gedetacheerd worden of bij een reguliere werkgever op de loonlijst komen.

Scenario 4: Bedrijf voor beschut werk

In dit scenario biedt Spaarne Werkt enkel nog beschutte werkplekken voor de mensen met een indicatie nieuw beschut. Alle andere diensten, dus ook re-integratie, worden afgebouwd en elders belegd.

Het rapport 'Duurzame Toekomst Spaarne Werkt' kan niet gelezen worden zonder het bredere perspectief. Naast Spaarne Werkt zijn er nog andere partners die uitkeringsgerechtigden naar werk of scholing begeleiden, zoals Agros.

Samenwerking

Voor de vorming van het rapport en de daaruit voortvloeiende keuze voor een nieuwe koers is Spaarne Werkt nauw betrokken geweest. Het bestuur heeft in dat kader ook samen met Spaarne Werkt werkbezoeken afgelegd bij andere sociaal ontwikkelbedrijven om een compleet beeld te vormen wat de gevolgen zijn van de keuze voor een bepaalde richting. De OR van Spaarne Werkt wordt in het vervolgproces voor de nadere uitwerking ook betrokken.

Gekozen tussenvariant

Op basis van het onderzoek zet het bestuur van Spaarne Werkt koers naar een gezonde, moderne en slanke organisatie, maar wel met een basisinfrastructuur die altijd een veilige haven en vangnet biedt voor de groep mensen die het (nog) niet lukt om bij een reguliere werkgever aan de slag te gaan. Doorgaans zijn dat mensen met een indicatie nieuw beschut of die vallen onder de Wet sociale werkvoorziening. Dat betekent dat de infrastructuur weliswaar sterk krimpt en omgevormd moet worden, maar ook dat de organisatie niet helemaal wordt uitgekleeft. Het bestuur heeft er daarmee voor gekozen niet volledig aan te sluiten bij één van de door Berenschot uitgewerkte scenario's, maar te kiezen voor een tussenvariant die aansluit bij de behoeften van de doelgroepen en zekerheid biedt voor een duurzame toekomst.

Deze variant doet recht aan de huidige praktijk dat steeds meer mensen met een banenafpraak – met of zonder loonkostensubsidie – een baan vinden bij een reguliere werkgever. Werkgevers staan steeds meer open voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Daarbij experimenteert Haarlem met publiek-private samenwerking, zoals sociaal impact bonds. Het doet ook recht aan de grote diversiteit binnen de doelgroep, omdat het aanbod van Spaarne Werkt lang niet voor iedereen passend is. Tegelijkertijd is het ook waar dat het (nog) niet iedereen lukt om bij een reguliere werkgever aan de slag te gaan. Sommige kwetsbare mensen hebben meer tijd nodig, voor anderen is beschut werk het hoogst haalbare. Spaarne Werk blijft in de gekozen koers voldoende uitdaging en ontwikkelmogelijkheden bieden voor deze mensen.

Concrete veranderingen

Met deze tussenvariant verandert er concreet ten opzichte van de huidige situatie het volgende:

- Een aantal werksoorten krimpen en/of worden afgestoten
- Mensen met een Wsw of indicatie Nieuw Beschut die nu op die werksoorten werken zullen óf meegaan of worden herplaatst op een werksoort die blijft bij Spaarne Werkt. Dat eerste geldt alleen als mensen dat willen en kunnen. Voor deze groep blijft Spaarne Werkt een vangnet.
- De omvang van de infrastructuur zal uiteindelijk krimpen richting het niveau van de omvang van de doelgroep mensen met een indicatie nieuw beschut en het aantal leerwerkplekken.

Doelen

Sluit aan bij de bedoeling van de Participatiewet

Inwoners worden naar vermogen zoveel mogelijk begeleid naar een baan bij een reguliere werkgever, hetzij via detachering, hetzij op de loonlijst van de werkgever. Dit sluit aan bij de bedoeling van de Participatiewet.

De veilige werkplekken voor kwetsbare inwoners zijn duurzaam geborgd

Spaarne Werkt blijft een veilige haven voor de groep die de stap naar betaald werk (nog) niet kan maken. Voor de groep met indicatie nieuw beschut en Wsw blijft er altijd een plek binnen de infrastructuur van Spaarne Werkt beschikbaar, ook wanneer zij bij een reguliere werkgever aan de slag zijn. Daarmee kan Haarlem ook altijd voldoen om haar wettelijke taak om te zorgen voor voldoende werkplekken voor beschut. De plekken die 'vrijkomen' kunnen tijdelijk ingevuld worden door bijvoorbeeld mensen met een banenafpraak.

Daarnaast biedt de infrastructuur een veilige omgeving om via een werkstage te wennen aan het arbeidsproces als onderdeel van re-integratie naar betaald werk. Met als doel, waar dat mogelijk is, de stap te kunnen maken naar een reguliere werkgever.

De continuïteit van Spaarne Werkt is op termijn geborgd

Door de afslanking en omvorming van werksoorten en de kosten voor re-integratietrajecten weer in lijn te brengen met de kaders uit het MJK, wordt een gezonde bedrijfsvoering op de lange termijn gegarandeerd. Daarmee is een duurzame toekomst geborgd.

Er komt een realistisch transitieplan

Aan de directie van Spaarne Werkt is gevraagd een transitieplan op te stellen, waarin wordt aangegeven welke werksoorten behouden moeten en kunnen blijven, omdat ze het best passen bij de doelgroepen en financieel haalbaar zijn. Het bestuur heeft daarnaast gevraagd om inzicht te geven in de haalbaarheid van het behoud van de Snuffelmug, gezien het maatschappelijke belang en de variatie in werksoorten. Het tempo waarin de transitie gaat plaatsvinden houdt rekening met de kwetsbaarheid van de doelgroepen. Deze factoren bepalen mede de transitiekosten, die eveneens in het transitieplan worden opgenomen.

Vervolg

In het eerste kwartaal van 2024 wordt een gezamenlijke raadsinformatiebijeenkomst georganiseerd waarbij een toelichting op het rapport en keuze van het bestuur wordt gegeven. De bevoegdheid tot het kiezen van een aangepaste koers ligt bij het bestuur van Spaarne Werkt en de gekozen richting past binnen de afgesproken financiële kaders. Er is daarom op dat moment alleen gelegenheid voor het stellen van technische vragen. Zodra een datum gepland is, krijgt de raad hiervoor een uitnodiging.

Bijlagen

- Rapport Duurzame Toekomst Spaarne Werkt
- MJK participatiebedrijf Zuid-Kennemerland 2022 - 2026